

Przedmiot działalności

Początki bytomskiego muzeum sięgają 1910 roku, kiedy to przez grupę miłośników dziejów Bytomia zostało założone Bytomskie Towarzystwo Historyczno-Muzealne (Beuthener Geschichts- und Museumsvereins). Towarzystwo utworzyło wówczas lokalne muzeum w oparciu o depozyty z prywatnych kolekcji kupca Simona Machy i nauczyciela Kurta Bimlera oraz zbiór pamiątek miejskich i cechowych, a także archiwaliów przekazanych przez bytomski magistrat. Ranga tej lokalnej placówki stale wzrastała, co potwierdza fakt, że w 1922 roku znalazł w nim miejsce referent do spraw zabytków archeologicznych dla Prowincji Górnośląskiej. W 1928 roku muzeum zostało przejęte przez samorząd Bytomia. Współpraca z miłośnikami miasta i regionu, własna akcja kolekcjonerska i zakupy nierzadko cennych i okazałych zbiorów umożliwiły jego awans do statusu instytucji o charakterze regionalnym.

W maju 1910 roku powołano Bytomskie Towarzystwo Historyczno-Muzealne (das Beuthener Geschichts- und Museumsverein), które zainicjowało powstanie w sali budynku Oberrealschule pierwszego muzeum w Bytomiu - Museum in Beuthen. W styczniu 1912 roku muzeum przeniesiono do dwóch sal w budynku szkoły ewangelickiej. W 1919 roku miasto przekazało muzeum część budynku przy Klosterstrasse (obecna ul. Szymanowskiego). Od 1923 roku bytomskie muzeum pozyskiwało zbiory archeologiczne i etnograficzne, natomiast w 1927 roku utworzono Dział Przyrody. Muzeum podlegał również zabytkowy drewniany kościółek św. Wawrzyńca w Parku Miejskim. W czerwcu 1929 roku rozpoczęto budowę okazałego nowego gmachu przy Moltkeplatz (obecny pl. Jana III Sobieskiego). W dniu 24 października 1932 roku nowe muzeum zostało uroczystie otwarte dla publiczności i otrzymało nazwę Górnośląskie Muzeum Krajowe (Oberschlesisches Landesmuseum). Po 1 września 1939 roku bytomską placówkę przemianowano na Muzeum Śląskiego Pogranicza (Schlesisches Grenzlandmuseum). Do dawnej nazwy wrócono w 1941 roku, po utworzeniu prowincji górnośląskiej. W 1939 roku zbiory zlikwidowanego Muzeum Śląskiego w Katowicach wcielono do zasobów bytomskiej placówki. Już w 1942 roku rozpoczęło się stopniowe rozlokowywanie zbiorów muzealnych na prowincji, z których większa część zaginęła. Dnia 21 marca 1945 roku nastąpiło oficjalne przejęcie administracji przez władze polskie. Muzeum przekazano Wojewódzkiemu Wydziałowi Kultury. Otrzymało wówczas nazwę Muzeum Śląskie. 10 maja 1946 roku otwarto wystawę poświęconą powstaniom śląskim, 15 lipca tego samego roku udostępniono Galerię Malarstwa Polskiego i stałą ekspozycję przyrodniczą, a w 1947 roku – archeologiczną oraz etnograficzną. W 1950 roku zmieniono nazwę na Muzeum Górnośląskie. Wzrosła dynamika pozyskiwania zbiorów, rozwijano też badania naukowe, których wyniki publikowano na łamach „Rocznika Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu”. Przez wiele lat placówka bytomska pełniła funkcję muzeum okręgowego, centralnej instytucji górnośląskiego muzealnictwa.

Obecnie w muzeum funkcjonuje pięć działów merytorycznych: Archeologii, Etnografii, Historii, Sztuki, Przyrody oraz trzy działy pomocnicze: Dział Edukacji, Promocji i Wydawnictw oraz Administracyjno-Techniczny. Muzeum posiada także specjalistyczną bibliotekę, w której zgromadzono 70.000 woluminów.

Zbiory muzeum to ponad 75 000 eksponatów z ksiąg inwentaryzacyjnych, 350 000 archeologicznych oraz 1 mln 300 okazów entomologicznych. Prezentowane są w wyborze zarówno na ekspozycjach stałych oraz czasowych w Muzeum Górnośląskim, a także w muzeach polskich i zagranicznych.

Muzeum Górnośląskie to poważna, licząca się w kraju placówka o niekwestionowanym dorobku i autonomicznym programie. Muzeum zajmuje dwa budynki: modernistyczny gmach główny (Plac Jana III Sobieskiego 2) wzniesiony w latach 1929-1930 według projektu Alberta Stütza i Herberta Hettlera oraz eklektyczny budynek dawnego Starostwa Powiatowego (ulica Wojciecha Korfantego 34) wybudowany w latach 1897-1898 według projektu Waltera Kerna.